

Rolnummer 2566
Arrest nr. 170/2003 van 17 december 2003

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 32, 2°, 46, § 2, en 792, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, in samenhang gelezen met de artikelen 1051 en 50, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, gesteld door het Arbeidshof te Bergen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters L. François, P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 6 november 2002 in zake M. Verniers tegen de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (R.V.A.), waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 13 november 2002, heeft het Arbeidshof te Bergen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 32, 2°, 46, § 2, en 792, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, in samenhang gelezen met de artikelen 1051 en 50, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, artikel 14.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1996 en artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, doordat, in tegenstelling tot de betekening door een gerechtsdeurwaarder, het beginsel van de kennisgeving bij gerechtsbrief dat impliceert dat de ‘ *dies a quo* ’ wordt toegepast op de dag van de verzending van de kennisgeving van het vonnis door de griffier en niet op de dag waarop de rechtzoekende ze ontvangt, erop neerkomt - in het bijzonder wanneer de kennisgeving ervan gebeurt op de laatste werkdag die de gerechtelijke vakantie voorafgaat - dat die rechtzoekende elke mogelijkheid wordt ontzegd om de kopie van het vonnis te ontvangen en daarvan kennis te nemen vóór de gerechtelijke vakantie, waarbij hij niet de toepassing kan genieten van artikel 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, en dat dus, in feite, de verlengde termijn voor hoger beroep zoals bedoeld in dat artikel wordt beperkt ? »

Memories zijn ingediend door :

- de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, waarvan de zetel is gevestigd te 1000 Brussel, Keizerslaan 7;

- M. Verniers, wonende te 7022 Harmignies, chaussée de Beaumont 467;

- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 16 juli 2003 :

- zijn verschenen :

- . Mr. A. Belamri *loco* Mr. R. Ghyselinck, advocaten bij de balie te Nijvel, voor de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening;

- . Mr. S. Taillieu *loco* Mr. P. Hofströssler en Mr. O. Vanhulst, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers R. Henneuse en E. Derycke verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

M. Verniers stelt voor de verwijzende rechter hoger beroep in tegen een vonnis van de Arbeidsrechtbank te Bergen. Die Rechtbank verwerpt het beroep dat M. Verniers had ingesteld tegen een drievoudige beslissing van de R.V.A. waarbij hij werd uitgesloten van het recht op de werkloosheidsuitkeringen tegen het tarief voor alleenstaanden, waarbij werd beslist de binnen dat stelsel onterecht verkregen uitkeringen terug te vorderen en waarbij hij voor een periode van 13 weken van het genot van de werkloosheidsuitkeringen werd uitgesloten.

Nadat M. Verniers de discriminatie heeft opgeworpen die het gevolg zou zijn van de gecombineerde toepassing van de artikelen 1051 en 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek doordat de termijn voor hoger beroep verschilt naargelang men van het vonnis een kennisgeving dan wel een betekening ontvangt, stelt het Arbeidshof de bovenvermelde vraag na te hebben gewezen op het arrest van het Hof van 12 juli 2001 en op de specifieke aard van dit geval ten opzichte van het geval waarop het Hof zich heeft gebaseerd om in het voormelde arrest tot niet-schending te besluiten.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de R.V.A.

A.1. Die partij verwijst in hoofdzaak naar het arrest nr. 96/2001 van het Hof, waarvan zij zowel het dispositief als de motieven commentarieert, met name in zoverre daarin de bijzonderheden en voordelen worden onderstreept van de rechtspleging van kennisgeving bij gerechtsbrief.

A.2.1. In de memorie wordt vervolgens aangevoerd dat het geval dat te dezen in het geding is - een kennisgeving bij gerechtsbrief vlak vóór de vakantie zodat men geen aanspraak heeft op de termijnverlenging waarin artikel 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek voorziet - van marginale betekenis is en bovendien, naar gelang van het geval, in het voordeel of nadeel kan zijn van de geadresseerde van de gerechtsbrief. De kennisgeving bij gerechtsbrief biedt overigens het voordeel, ten opzichte van de betekening, dat het aanvangspunt van de termijn voor hoger beroep niet afhangt van de wil van één van de partijen bij het proces.

Bovendien beschikt de geadresseerde van de gerechtsbrief in ieder geval nog steeds over een termijn van één maand om hoger beroep in te stellen, waarbij de R.V.A. eveneens erop wijst dat het hoger beroep bij een gewone aangetekende brief kan worden ingesteld, wat een grote tijdswinst betekent; er wordt eveneens opgemerkt dat tegelijkertijd een kopie van het vonnis wordt gericht aan de advocaten van de partijen of aan de afgevaardigden van de representatieve organisaties. Ten slotte kan de rechter rekening houden met een eventueel geval van overmacht.

A.2.2. Uit wat voorafgaat zou naar mening van de R.V.A. volgen dat niet op onevenredige wijze afbreuk wordt gedaan aan de rechten van de geadresseerde van de gerechtsbrief, rekening houdend met de voordelen die deze procedure biedt.

Memorie van M. Verniers, appellant voor de verwijzende rechter

A.3. Na een overzicht van de feiten licht die partij de verschillende behandeling toe, wat het voordeel betreft van de verlenging waarin artikel 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek voorziet, die het gevolg is van een verschillend aanvangspunt van de termijn voor hoger beroep naargelang een vonnis wordt betekend of ervan wordt kennisgegeven vlak vóór de gerechtelijke vakantie. Zulk een verschillende behandeling kan niet worden verantwoord, noch ten aanzien van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, noch ten aanzien van artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Memorie van de Ministerraad

A.4. Na een overzicht te hebben gegeven van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek die hij pertinent acht (artikelen 32, 46, 50, 792 en 1051), verwijst de Ministerraad niet alleen naar de rechtspraak van het Hof van Cassatie en naar de rechtsleer, maar ook naar de arresten van het Hof nrs. 96/2001 en 142/2002, waarvan de beginselen naar zijn mening te dezen kunnen worden overgenomen, zodat de prejudiciële vraag ontkennend moet worden beantwoord.

A.5.1. Wat de grond van de zaak betreft, merkt de Ministerraad in de eerste plaats op dat het criterium van onderscheid waarvoor de wetgever heeft geopteerd, objectief en pertinent is.

De kennisgeving bij gerechtsbrief waarin artikel 792 van het Gerechtelijk Wetboek voorziet, heeft betrekking op de aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank vallen en waarvoor het Hof in zijn arrest nr. 142/2002 precies heeft toegestaan dat de wetgever in specifieke regels voor de rechtspleging kon voorzien. Het gaat om beroepen die bij een gewoon verzoekschrift kunnen worden ingesteld en die betrekking hebben op administratieve beslissingen die het « privilège du préalable » genieten. Door de beroepen worden de gevolgen van die beslissingen in principe niet opgeschort, en tegen de beslissingen van de arbeidsrechtbank kan steeds hoger beroep worden ingesteld, waarvoor overigens specifieke regels gelden : de Ministerraad wijst in dat verband erop dat, net zoals voor het inleiden van een geding, hoger beroep kan worden ingesteld bij een ter post aangetekende brief.

Uit wat voorafgaat volgt dat de zaken vermeld in artikel 704, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, volgens de Ministerraad eigen kenmerken hebben in vergelijking met de gemeenrechtelijke geschillen.

A.5.2. De Ministerraad wijst vervolgens op de verschillende doelstellingen die de wetgever nastreefde bij het invoeren van een gedifferentieerde rechtspleging voor hoger beroep wat de socialezekerheidsgeschillen betreft.

Volgens die partij kwam het erop aan de procedure van betekening van de vonnissen en arresten te vereenvoudigen, de kosten verbonden aan het optreden van een gerechtsdeurwaarder te vermijden – met name rekening houdend met het feit dat tegenover de administratieve instellingen personen in het geding zijn die over het algemeen in een ongunstige financiële situatie verkeren -, de behandeling van de geschillen te versnellen en een snelle tenuitvoerlegging van de vonnissen en arresten mogelijk te maken.

Die doelstellingen moeten worden beschouwd als doelstellingen van algemeen belang en, wat de tweede en derde doelstelling betreft, als doelstellingen die vallen onder de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever. Bovendien wordt in de rechtspraak van het Hof een eventuele afwijking van het gemeen recht met betrekking tot de rechtspleging aanvaard, hetzij als algemene doelstelling (arresten nrs. 69/93 en 82/93), hetzij voor de jeugdgerechten (arresten nrs. 10/97, 72/98 en 89/98), en dat om de rechtspleging te versoepelen en te vereenvoudigen.

A.5.3. Met betrekking tot de pertinentie en evenredigheid van de maatregel in het licht van die doelstellingen, onderstreept de Ministerraad dat de kennisgeving bij gerechtsbrief een rechtspleging is die tegelijkertijd kosteloos, sneller en soepeler is en bijgevolg daadwerkelijk een pertinente maatregel vormt in het licht van de voormelde doelstellingen, en eveneens ten aanzien van de zwakste rechtsonderhorigen.

De Ministerraad wijst eveneens op de informatieverplichting voorgeschreven bij artikel 792, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, alsmede op de bijzonderheden die reeds *sub* A.2.1, tweede alinea, werden vermeld.

Ten slotte wordt in de memorie de door de verwijzende rechter overgenomen stelling van M. Verniers betwist, volgens welke de termijn voor hoger beroep waarover laatstgenoemde beschikt met anderhalve maand zou worden ingekort in geval van kennisgeving, in plaats van betekening, van het vonnis. Naargelang een beslissing wordt betekend of ervan wordt kennisgegeven op de laatste werkdag vóór de gerechtelijke vakantie, zou immers volgens de Ministerraad - die deze stelling staft met een precieze berekening van de termijn voor hoger beroep - de rechtsonderhorige die een kennisgeving van het vonnis ontvangt slechts één dag verliezen ten opzichte van de rechtsonderhorige aan wie hetzelfde vonnis wordt betekend.

- B -

B.1. Aan het Hof wordt een vraag gesteld over de bestaanbaarheid met het gelijkheidsbeginsel van de artikelen 32, 2°, 46, § 2, en 792, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, in samenhang gelezen met de artikelen 1051 en 50, tweede lid, van hetzelfde Wetboek.

Die bepalingen luiden als volgt :

« Art. 32. In dit wetboek wordt verstaan :

1° [...];

2° onder kennisgeving : de toezending van een akte van rechtspleging in origineel of in afschrift; zij geschiedt langs de post of, in de gevallen die de wet bepaalt, in de vormen die deze voorschrijft. »

« Art. 46. § 1. [...]

§ 2. In de gevallen die de wet bepaalt, zorgt de griffier ervoor dat de kennisgeving bij gerechtsbrief geschiedt.

De gerechtsbrief wordt door de postdienst ter hand gesteld aan de geadresseerde in persoon of aan diens woonplaats zoals bepaald in de artikelen 33, 35 en 39. De persoon aan wie de brief wordt ter hand gesteld, tekent het ontvangstbewijs, dat door de post aan de afzender wordt teruggezonden. Weigert die persoon te tekenen, dan maakt de postbeambte van die weigering melding onderaan op het ontvangstbewijs.

Ingeval de gerechtsbrief noch aan de geadresseerde in persoon noch aan diens woonplaats ter hand kan worden gesteld, laat de postbeambte een bericht achter dat hij is langsgekomen. De brief wordt gedurende acht dagen op het postkantoor in bewaring gehouden. Hij kan tijdens die termijn afgehaald worden door de geadresseerde in persoon of door de houder van een schriftelijke volmacht.

Wanneer evenwel de geadresseerde van de gerechtsbrief om de terugzending van zijn briefwisseling heeft verzocht of hij de bewaring ervan op het postkantoor heeft gevraagd, wordt de brief tijdens de periode die door het verzoek wordt gedekt, teruggezonden naar of bewaard op het adres dat de geadresseerde heeft aangewezen.

De aan een gefailleerde geadresseerde brief wordt aan de curator ter hand gesteld.

De Koning regelt de wijze waarop de leden 3 tot 5 worden toegepast.

[...] »

« Art. 792. Binnen acht dagen na de uitspraak van het vonnis zendt de griffier bij gewone brief een niet ondertekend afschrift van het vonnis, aan elke partij, of, in voorkomend geval, aan hun advocaten.

In afwijking van het vorige lid, voor de zaken opgesomd in artikel 704, eerste lid, brengt de griffier binnen de acht dagen bij gerechtsbrief het vonnis ter kennis van de partijen.

[...] »

« Art. 1051. De termijn om hoger beroep aan te tekenen is één maand, te rekenen vanaf de betekening van het vonnis of de kennisgeving ervan overeenkomstig artikel 792, tweede en derde lid.

Deze termijn loopt eveneens vanaf de dag van die betekening ten aanzien van de partij die het vonnis heeft doen betekenen.

Heeft een van de partijen aan wie of op wier verzoek het vonnis is betekend, geen woon- of verblijfplaats of geen gekozen woonplaats in België, dan wordt de termijn van hoger beroep verlengd overeenkomstig artikel 55.

Hetzelfde geldt wanneer één van de partijen aan wie het vonnis ter kennis is gebracht overeenkomstig artikel 792, tweede en derde lid, in België geen woon- of verblijfplaats of geen gekozen woonplaats heeft. »

« Art. 50. De termijnen, op straffe van verval gesteld, mogen niet worden verkort of verlengd, zelfs met instemming van partijen, tenzij dat verval gedekt is onder de omstandigheden bij de wet bepaald.

Indien de termijn van hoger beroep of verzet voorzien in de artikelen 1048, 1051 en 1253^{quater}, c) en d) binnen de gerechtelijke vakantie begint te lopen en ook verstrijkt, wordt hij verlengd tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar. »

B.2. De verwijzende rechter stelt het Hof een vraag over een verschil in behandeling dat het voorwerp is geweest van het arrest nr. 96/2001. Bij dat arrest had het Hof geoordeeld dat de artikelen 32, 2°, en 46, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek, in samenhang gelezen met de artikelen 792, tweede lid, en 1051 of met artikel 751, § 1, vierde lid, van hetzelfde Wetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, niet schenden.

Het Hof was ervan uitgegaan dat de in het geding zijnde bepalingen niet discriminerend zijn doordat zij als aanvangspunt van een termijn van rechtspleging de datum vastleggen waarop een gerechtsbrief wordt verzonden, terwijl in geval van betekening bij deurwaardersexploot de termijn ingaat op de datum van afgifte van de akte aan de persoon, aan diens woonplaats of aan

één van de plaatsen aangewezen bij artikel 37 van het Gerechtelijk Wetboek, dit wil zeggen op de datum waarop de betrokkene kennis heeft genomen of kennis heeft kunnen nemen van de betekende akte.

B.3. De verwijzende rechter verzoekt het Hof deze keer de kwestie opnieuw te onderzoeken rekening houdend met een verschil in behandeling waarover het niet werd ondervraagd : indien de gerechtsbrief wordt toegezonden op de laatste werkdag vóór de gerechtelijke vakantie, zal de geadresseerde, die daarvan pas kennis zal kunnen nemen gedurende die gerechtelijke vakantie, niet het voordeel genieten van de verlenging van de termijn tot de vijftiende dag van het nieuw gerechtelijk jaar, waarin het voormelde artikel 50, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek voorziet. Indien de akte daarentegen gedurende de gerechtelijke vakantie aan hem zou zijn betekend, zou hij die termijnverlenging wel hebben genoten.

B.4. Rekening houdend met de nieuwe vergelijking die door de verwijzende rechter wordt gesuggereerd en met de gevallen waarin de vraag over het beginpunt van de voorzieningstermijn kan worden gesteld in geval van kennisgeving bij gerechtsbrief, dient de vraag niet te worden beperkt tot het geval dat is voorgelegd aan de verwijzende rechter, die de prejudiciële vraag overigens in algemene bewoordingen stelt.

B.5. Het is redelijk verantwoord dat de wetgever, om rechtsonzekerheid te vermijden, de termijnen van rechtspleging laat lopen vanaf een datum die niet afhankelijk is van de handelwijze van de partijen. Evenwel, de keuze van de datum van verzending van de gerechtsbrief als aanvangspunt van de voorzieningstermijn beperkt het recht van verdediging van de geadresseerden op onevenredige wijze, doordat die termijnen beginnen te lopen op een ogenblik dat zij geen kennis kunnen hebben van de inhoud van de gerechtsbrief.

B.6. De doelstelling om rechtsonzekerheid te vermijden zou evengoed kunnen worden bereikt, indien de termijn zou ingaan op de dag waarop de geadresseerde van de kennisgeving kennis ervan heeft kunnen nemen, dit wil zeggen de eenvoudig te controleren datum waarop de gerechtsbrief aan zijn woonplaats is aangeboden, zonder rekening te houden met de datum waarop hij de brief in voorkomend geval daadwerkelijk bij de post heeft afgehaald.

B.7. Uit wat voorafgaat volgt dat, voor zover zij in die zin worden geïnterpreteerd dat de voorzieningstermijnen lopen vanaf de datum van verzending van de gerechtsbrief wanneer de

wet in die wijze van kennisgeving voorziet, de artikelen 32, 2°, 46, § 2, en 792, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek niet bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.8. Het Hof stelt echter vast dat, ook al definieert artikel 32, 2°, de kennisgeving als de toezending van een akte van rechtspleging via de post, die bepaling enkel tot doel heeft de techniek te bepalen waarmee de kennisgeving wordt gedaan, zonder zelf het beginpunt van de voorzieningstermijn vast te stellen.

B.9. Voor zover zij erin voorzien dat de termijn loopt vanaf de kennisgeving, kunnen die bepalingen echter worden geïnterpreteerd in die zin dat die termijn ingaat op de datum waarop de geadresseerde ervan heeft kunnen kennis nemen, aangezien het kenmerkende van een kennisgeving precies is aan de geadresseerde de inhoud van de akte ter kennis te brengen. In die interpretatie gaat de termijn niet in op de dag waarop de gerechtsbrief ter post wordt afgegeven maar, overeenkomstig artikel 46, § 2, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, op de dag waarop « de gerechtsbrief door de postdienst ter hand wordt gesteld aan de geadresseerde in persoon of aan diens woonplaats ».

B.10. In die interpretatie zijn de artikelen 32, 2°, 46, § 2, en 792, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- In de interpretatie dat de voorzieningstermijnen tegen een beslissing waarvan bij gerechtsbrief kennisgeving wordt gedaan, ingaan op de datum van verzending van de gerechtsbrief, schenden de artikelen 32, 2°, 46, § 2, in samenhang gelezen met artikel 792, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

- In de interpretatie dat de voorzieningstermijnen ingaan op de datum waarop de gerechtsbrief door de postdiensten ter hand is gesteld aan de geadresseerde in eigen persoon of aan diens woonplaats, schenden dezelfde artikelen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 17 december 2003.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior